

RP 348/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att 13 kap. om behandlingen av häktade i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen ändras.

I lagen införs hänvisningar till de föreslagna bestämmelserna i häktningsslagen.

Laghänvisningarna görs till bestämmelser i vilka det föreskrivs om när häktning upphör, placering och kortvarig förflyttning av häktade, de häktades brevväxling, telefonsamtal samt besök och kontakter utom fängelset.

I lagen föreslås dessutom bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordning samt bestämmelser om beslutanderätt och den häktades rätt att söka ändring.

Syftet med propositionen är att ändra bestämmelserna om behandlingen av personer i förvar hos polisen så att de motsvarar de ändringar som ska göras i häktningsslagen till den del det gäller häktades rättigheter och skyldigheter.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning och bedömning av nuläget.....	4
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	6
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	6
4.1 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna	6
4.2 Konsekvenser för medborgarna	7
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	7
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	7
DETALJMOTIVERING	8
1 LAGFÖRSLAG	8
13 kap. Specialbestämmelser om häktade	8
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER.....	15
3 IKRAFTTRÄDANDE	15
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	15
LAGFÖRSLAG	18
Lag om ändring av 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen	18
BILAGA	20
PARALLELLEXT	20
om ändring av 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen ..	20

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Gällande lag om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) trädde i kraft den 29 september 2006. Lagen innehåller allmänna bestämmelser om behandlingen av häktade, anhållna och gripna som förvaras hos polisen. Lagen är en allmän författning för behandlingen av personer i förvar hos polisen. Med beaktande av orsaken till frihetsberövandet tillämpas lagen om behandlingen av personer som hålls i förvar hos polisen på någon annan grund än häktning, anhållande eller gripande, om inte annat bestäms någon annanstans i lag.

Lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen motsvarar till sina centrala delar häktningslagen (768/2005). I lagen finns bestämmelser om bl.a. den förvarades egendom, hälso- och sjukvård, brevväxling och telefonsamtal, besök och granskning. I lagen finns dock inte bestämmelser om aktiviteter som ska ordnas för häktade eller om deras fritid. Av denna lagstiftningslösning följer att häktades möjligheter till sysselsättning i praktiken avviker från varandra när det gäller fängelset och polishäkten. Eftersom det i lagstiftningen inte krävs möjligheter till sysselsättning i polishäkten så har sådan inte just ordnats heller.

I 13 kap. lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen finns specialbestämmelser om häktade. I övrigt gäller lagens bestämmelser förutom häktade även övriga frihetsberövade. I 1 § i nämnda kapitel föreskrivs att den häktade med iakttagande av 34 § i förvaltningslagen (434/2003) ska höras då beslut om placering i förvaringslokalen och inom den fattas samt då andra beslut som gäller honom eller henne fattas. I 2 § föreskrivs om möjligheten att ge de häktade tillfälle att följa televisions- och radioprogram och tidningar samt att på egen bekostnad skaffa tidskrifter och litteratur. Bestämmelserna i 4 kap. 1 § ska tillämpas på innehav av tidskrifter och litteratur. I 3 kap. föreskrivs om tillämpningen av häktningslagen. På behandlingen av häktade tillämpas vad som föreskrivs om syftet med häktning i 1 kap. 3 § i

häktningslagen och placering av de häktade i 2 kap. 1 § i samma lag.

En häktning inleds med ett häktningsbeslut av en domstol. Som utgångspunkt ska den häktade enligt 2 kap. 1 § 1 mom. i häktningslagen placeras i det fängelse som ligger närmast och som används som häkte. Enligt paragrafens 3 mom. kan den domstol som beslutar om häktning på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman enligt 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen eller på framställning av åklagaren fatta beslut om att den häktade ska placeras i en sådan förvaringslokal för häktade som administreras av polisen, om det är nödvändigt för att hålla den häktade avskild eller av säkerhetsskäl, eller om utredningen av brottet av särskilda skäl så kräver. Den häktade får inte hållas i polisens förvaringslokal längre än fyra veckor, om det inte finns särskilt vägande skäl till detta. I enlighet med 4 mom. ska om den häktade placerats i en förvaringslokal som administreras av polisen, placeringsärendet och dess grunder tas upp till behandling i domstol tillsammans med häktningsärendet vid den nya behandling av häktningsärendet som avses i 3 kap. 15 § i tvångsmedelslagen. Den häktade kan också få förvaringen i polisens förvaringslokal separat prövad av domstol på nytt, och då iaktas i tillämpliga delar det förfarande som föreskrivs i 1, 3 och 4 mom. i den paragrafen. En anhållningsberättigad tjänsteman eller åklagaren ska föra saken till domstol, om den häktade ska förvaras i förvaringslokalen längre än fyra veckor. Också då iaktas i tillämpliga delar nämnda bestämmelser i tvångsmedelslagen.

Viktiga helheter med tanke på behovet av att ändra lagstiftningen anknuter till den regeringsproposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning som för närvarande behandlas av riksdagen (RP 45/2014 rd). I propositionen föreslås sådana ändringar i häktningslagen som kommer att kräva vissa ändringar även av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Dessa är bl.a. bestämmelser om häktades brevväxling, besök och kontakter, närvaro vid domstol eller andra myndigheter och

förflyttning av häktade inklusive rättsskyddsarrangemang. I denna proposition hänvisas nedan endera till den nämnda regeringspropositionen eller direkt till den lag om ändring av häktningsslagen som föreslås i den.

I samband med det lagstiftningsprojekt (SM012:00/2014) som tillsattes vid inrikesministeriet den 17 april 2014 utvärderas på ett övergripande plan behoven av ändringar i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Med beaktande av att bestämmelserna om häktade i häktningsslagen och lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen i princip ska stämma överens samt att det i regeringens proposition (RP 45/2014 rd) föreslås att ändringarna i häktningsslagen träder i kraft den 1 mars 2015, är det dock motiverat att de ändringar som föreslås i denna proposition träder i kraft samtidigt som den föreslagna lagen om ändring av häktningsslagen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och bedömning av nuläget

Bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen stämmer till största delen överens med bestämmelserna i häktningsslagen. Häktade berörs dock även av en del specialfrågor.

När häktning upphör. I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen finns inte tydliga bestämmelser om hur det ska förfaras när domstolen beslutar att frige den häktade direkt från domstolen. Riksdagens biträdande justitieombudsman ansåg i sitt avgörande (1987/2/06) att de bestämmelser som gäller frigivning bör ligga på en nivå som motsvarar kraven i grundlagen i fråga om innehåll, exakthet och normhierarki. Det har varit oklart hur en häktads resekostnader från domstolen till hemvisten ska ersättas i praktiken och under vilka förutsättningar fången kan transporteras till fängelset för att hämta sin egendom. Om en häktad frigets med stöd av 3 kap. 17 § 1 och 2 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) ska den häktade frigets direkt från domstolen. Praxis har varit att den häktade förs till fängelset för att frigets och hämta sin egendom. Riksdagens

justitieombudsman har ansett att denna praxis inte är tillbörlig.

Förflyttning av en häktad. För närvarande finns inga bestämmelser i lagen med stöd av vilka en häktad kan förflyttas kortvarigt till en annan polisinsättnings förvaringslokal. En sådan bestämmelse behövs t.ex. för förflyttning av en häktad till förvaringslokalen vid en polisinsättning som finns närmare den häktades hemort för ordnandet av ett besök eller för besök hos en häktad som är placerad i förvaringslokalen i fråga. Riksdagens biträdande justitieombudsman har föreslagit (3616/4/06) att lagstiftningen ska kompletteras till denna del.

Närvaro vid myndighet. En häktad kan med stöd av 3 kap. 6 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen förflyttas till en annan förvaringslokal, om den frihetsberövande åtgärdens syfte, den frihetsberövades eller någon annans säkerhet, brottsutredningen eller andra motsvarande skäl kräver det. I lagen finns dock ingen bestämmelse som möjliggör tillåtelse för en häktad att utanför polisinsättnings förvaringslokal höras hos en myndighet för den tid som hörandet kräver. I dessa fall är det vanligen fråga om att polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet förhör den häktade med anledning av ett nytt brott och den häktade under denna tid är placerad i polisens förvaringslokal.

Brevväxling och telefonsamtal. I 6 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen föreskrivs om brevväxling och telefonsamtal. Bestämmelserna om läsning av brevväxling är inte tydlig när det gäller om ett beslut om läsning av brevväxling kan fattas för viss tid eller om beslut om läsning måste fattas separat för varje brev. I ett beslut av riksdagens biträdande justitieombudsman (1828/2/08) ansågs det att det i lag bör regleras om beslutanderätt som omfattar läsning av mer än ett brev.

För närvarande anges inte alltid ombudets namn på brev som sänds från advokatbyråer och juridiska byråer. Detta har gjort det svårt reda ut om det är fråga om ett brev som sänts av ett ombud som omfattas av advokatsekretessen. Enligt 6 kap. 4 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen får ett brev eller någon annan postförsändelse

som anlänt till en frihetsberövad och av vars kuvert eller på något annat sätt det tillförlitligt framgår att avsändaren är det ombud som avses i 1 mom. endast i den frihetsberövades närvaro öppnas och dess innehåll granskas utan att ett eventuellt meddelande i försändelsen läses, om det finns anledning att misstänka att brevet innehåller ämnen eller föremål som avses i 4 kap. 1 § 1 eller 2 mom. I övrigt skall bestämmelserna i 1 § 4 mom. iakttas vid granskningen. Bestämmelserna motsvarar till denna del 8 kap. 4 § i häktningsslagen. Riksdagens biträdande justitieombudsman har i sina beslut (1234/4/07 och 1843/4/07) ansett att de bestämmelser som gäller granskning av brev som sänts av ett ombud är mångtydiga och föreslagit att bestämmelserna om granskning av brev som sänts av ombud ska preciseras. I besluten har det bl.a. ansetts vara problematiskt att man på olika grunder alltid i princip kan ifrågasätta om det tillförlitligt framgår av kuvertet att avsändaren är ombudet.

En granskning av brev som sänts av häktade kräver att polisinrättningen vet vem som är brevets avsändare. För närvarande finns ingen bestämmelse om detta i lagen.

I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen finns inte heller någon bestämmelse om underrättande av att ett brev har lästs eller om på vilka grunder framförandet av detta kan skjutas upp i en situation där underrättandet kan äventyra personens säkerhet.

Sekretessen i fråga om förtroliga meddelanden gäller både mottagaren och avsändaren. Därför ska även brevets avsändare i regel underrättas om att brevet har lästs. Om ett brev som sänts av en häktad läses, bör detta meddelas även brevets mottagare. Detta är svårt i praktiken. Dessutom vet den andra parten inte nödvändigtvis om att den häktade är frihetsberövad. Den häktade har rätt att hemlighålla den informationen. Riksdagens justitieombudsman och biträdande justitieombudsman har i sina beslut (1828/2/08, 3349/4/08 och 2659/4/10) noterat detta.

Besök av barn. För närvarande finns inga separata bestämmelser i lagen om övervakade besök av barn. Det finns behov av att precisera bestämmelserna så att det umgänge mellan en häktad och den häktades barn som

hör till förhållandet mellan barn och föräldrar tillåts när vissa krav uppfylls. Det är en tolkningsfråga om besök av barn i polisinrättningens förvaringslokal förutsätter vårdnadshavarens samtycke eller en följeslagare.

Besök av ombud. I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen finns inga separata bestämmelser om sammanträffande mellan häktad och ombud, utan på sådana besök tillämpas de allmänna bestämmelserna om oövervakat besök. Det finns behov av att förtydliga bestämmelsen om besök av ombud och övervakning av besöket.

Att avbryta och återkalla tillstånd till besök. Riksdagens justitieombudsman har i sitt beslut (3753/4/2006) noterat att det inte finns någon bestämmelse om avbrytande av ett besök i fängeslagen. För närvarande finns en bestämmelse om detta i fängelsernas ordningsstadgor. Riksdagens justitieombudsman har i sina beslut (977/4/2012 och 3620/2/2009) också noterat att det i fängeslagen inte finns några bestämmelser om återkallande av tillstånd till oövervakade besök. Detta medför behov av att precisera även bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

Besöksförbud. Besöksförbud får inte meddelas nära anhöriga, andra närstående eller den häktades ombud. Ett besöksförbud får inte heller meddelas andra besökare, även om de t.ex. har medfört narkotika eller andra förbjudna ämnen eller föremål till den häktade, när ett besök kan ordnas så att ordningen i förvaringslokalen inte äventyras i form av ett besök under särskilt övervakade förhållanden. Förutsättningarna för besöksförbud är sådana att de i praktiken uppfylls endast i ytterst exceptionella fall.

Ändringsökande. Bestämmelser om sökande av ändring finns i 17 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. I 17 kap. 1 § finns en förteckning över de beslut som en fänge kan söka ändring i genom administrativt ändringsökande. Enligt paragrafen kan ändring sökas t.ex. i beslut som gäller innehav av egendom, användning av pengar och andra betalningsmedel, kvarhållande av brev eller postförsändelse eller tillstånd att avlägsna sig av synnerligen viktigt skäl.

I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen finns inga bestämmelser om förbud mot ändringsökande. Den förteckning som avses i 17 kap. 1 § över beslut som kan vara föremål för sökande av ändring avviker från förvaltningsdomstolens allmänna utgångspunkt, som framgår av 5 § i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Enligt den paragrafen kan ändring sökas i ett myndighetsbeslut genom vilket ett ärende har avgjorts eller lämnats utan prövning. En bestämmelse om förbud mot sökande av ändring förtydligar gränserna för de beslut som kan vara föremål för sökande av ändring och minskar lagstiftningens mångtydighet.

Gränsdragningen mellan faktisk förvaltningsverksamhet och förvaltningsbeslut som kan vara föremål för sökande av ändring förblir i de gällande bestämmelserna delvis oklar. Detta beror bl.a. på att lagstiftningen i fråga utgår från att det i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen föreskrivs exakt om utövandet av de befogenheter som gäller beslutsfattande.

Exaktheten i fråga om de procedurbestämmelser som gäller sökande av ändring omfattas också av kravet på rättsskydd enligt 21 § i grundlagen. Därför behöver de bestämmelser som gäller sökande av ändring preciseras så att ändringsökandet blir entydigt.

Bestämmelserna om häktades rätt att söka ändring föreslås bli ändrade i den regeringsproposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning som för närvarande behandlas av riksdagen (RP 45/2014 rd). Därför är det nödvändigt att med häktningsslagen förenhetliga häktades rätt till administrativt ändringsökande i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

Bestämmelserna inom området för frihetsberövades rätt att söka ändring utvärderas mera omfattande i samband med det lagstiftningsprojekt (SM012:00/2014) som tillsattes vid inrikesministeriet den 17 april 2014.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

I propositionen föreslås en ändring av specialbestämmelserna om häktade i 13 kap. i

lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. I fråga om bestämmelserna om behandlingen av häktade har man för konsekvensens skull strävat efter att undvika onödiga avvikelser från den antagna linjen i regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning (RP 45/2014 rd). Endast de nödvändiga författningstekniska hänvisningarna till häktningsslagen har gjorts, eftersom arbetet med totalreformen av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen pågår vid inrikesministeriet.

Vid beredningen av lagförslaget har det utvärderats till vilka delar det är ändamålsenligt att föreskriva om frågor som gäller häktade i 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Via hänvisningarna motsvarar de föreslagna ändringarna till många delar bestämmelserna i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen (RP 45/2014 rd). Användningen av hänvisningsteknik gör det lättare att upptäcka de skillnader som finns t.ex. i fråga om behandlingen av häktade enligt häktningsslagen och behandlingen av häktade, anhållna eller gripna som hålls i förvar i polisens lokaler.

Syftet med propositionen är att förenhetliga bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen med de ändringar som föreslås i häktningsslagen, till den del bestämmelserna gäller häktades rättigheter och skyldigheter.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna

Regeringspropositionen har inte sådana nämnvärda konsekvenser för den offentliga ekonomin eller myndigheternas verksamhet som ska beaktas vid lagberedningen, det samma gäller i hög grad de samhälleliga konsekvenserna. Förslagen i propositionen har vid genomförandet inte någon betydande ökande inverkan på arbetsmängden i fråga om myndigheternas uppgifter och förfaringsätt.

4.2 Konsekvenser för medborgarna

Genom förslagen i propositionen främjas tillgodoseendet av rättsskyddet och de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Genom propositionen genomförs i huvudsak de ändringar som grundlagsutskottet förutsätter i häktades rätt till sökande av ändring. För häktade främjar ändringarna förverkligandet av de krav på rättsskydd som säkerställs i 21 § i grundlagen.

5 Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts vid inrikesministeriet. Inrikesministeriet begärde utlåtande över utkastet till regeringsproposition av justitieministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslersämbetet. Riksåklagarämbetet, Polisstyrelsen, centralkriminalpolisen, skyddspolisen, staben för Gränsbevakningsväsendet, Tullen, Helsingfors hovrätt, Östra Finlands hovrätt, Åbo hovrätt, åklagarämbetet i Helsingfors, åklagarämbetet i Östra Nyland, åklagarämbetet i Lappland, Helsingfors tingsrätt, Norra Savolax tingsrätt, Uleåborgs tingsrätt, polisinsättningar, Finlands Advokatförbund r.f., Auktoriserade Jurister rf, Finlands Juristförbund rf, Finlands

domareförbund rf samt Finlands Polisorganisationers Förbund rf.

Sammanlagt 32 instanser lämnade utlåtande. Allmänt taget stöddes förslagen i utkastet till proposition. Utlåtande lämnades inte om alla föreslagna bestämmelser.

Det föreslogs att 13 kap. 5 § 1 mom. i lagförslaget i regeringspropositionen slopas som onödigt. Vid den fortsatta beredningen ansågs att det finns orsak att hålla kvar momentet, dock i ändrad form så att en polisman eller väktare endast fattar beslut om avbrytande av besök.

Utifrån remissvaren visade det sig att förslaget till ändring i 13 kap. 6 § om ändringsökande i lagförslaget inte var helt lyckat. Med remissvaren som grund fästes uppmärksamhet på behovet av att göra ändringar i lagförslaget 13 kap. 6 § om ändringsökande.

6 Samband med andra propositioner

Förslagen till bestämmelser i 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen grundar sig i huvudsak på den regeringsproposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning som för närvarande behandlas av riksdagen (RP 45/2014 rd).

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

13 kap. Specialbestämmelser om häktade

3 §. Tillämpning av häktningsslagen. I paragrafen föreskrivs om vilka bestämmelser i häktningsslagen som tillämpas på behandlingen av häktade som hålls i förvar i polisens förvaringslokaler. Förutom dessa specialbestämmelser tillämpas normalt på behandlingen av häktade samtliga bestämmelser som gäller frihetsberövade i lagen, om inte tillämpningsområdet har avgränsats till att gälla t.ex. endast anhållna och gripna, eller om något annat föreskrivs i 13 kap. På motsvarande sätt tillämpas inte de specialbestämmelser om häktade som införs i 13 kap. på övriga frihetsberövade som hålls i förvar i polisens lokaler. Hänvisningsbestämmelserna nedan motsvarar de bestämmelser i häktningsslagen som hänvisningsbestämmelserna hänvisar till med den skillnaden, att bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen tillämpas på behandlingen av sådana häktade som hålls i förvar hos polisen.

Enligt *1 punkten* ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 1 kap. 2 § 3 mom. i häktningsslagen om när häktning upphör. I regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning (RP 45/2014 rd) föreslås att det i 1 kap. 2 § 3 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreskrivs att om domstolen beslutar frige en häktad, får den häktade av statens medel ersättning för kostnaderna för resan till sin hem- eller boningsort i Finland. En häktad som samtycker till det kan transporteras till fängelset för att hämta sin egendom som finns där. På häktade som hålls i förvar i polisens förvaringslokaler tillämpas 1 punkten i bestämmelsen så att polisen genast i samband med frigivningen ska kunna ge den häktade en resebiljett eller på annat sätt ersätta hans eller hennes resekostnader till hemorten eller så kan den häktade med hans eller hennes samtycke transporteras till polisinrättningen för att

hämta sin egendom därifrån. Detta förfaringsätt är ofta ändamålsenligt för den frigivne. Riksdagens justitieombudsman har ansett att en sådan praxis där den häktade förs för att hämta sin egendom utan en uttrycklig bestämmelse i lagen inte är tillbörlig. På grund av detta föreslås det att en hänvisningsbestämmelse till 1 kap. 2 § 3 mom. i häktningsslagen införs.

Enligt *2 punkten* ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 1 kap. 3 § i häktningsslagen om syftet med häktning. Bestämmelsen motsvarar i sak 13 kap. 3 § i den gällande lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

Enligt *3 punkten* ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 2 kap. 1 § i häktningsslagen om placeringen av den häktade. Denna bestämmelse motsvarar i sak 13 kap. 3 § i den gällande lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

Enligt *4 punkten* ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 3 kap. 6 a § i häktningsslagen om kortvarig förflyttning av den häktade. I 3 kap. 6 a § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreslås att en häktad för en kort tid kan förflyttas till ett annat fängelse, om det är motiverat för anordnandet av ett besök eller en sådan permission som avses i 9 kap. 14 §, eller av någon annan motsvarande orsak. I fråga om häktade som hålls i förvar i polisens förvaringslokaler tillämpas 4 punkten så att en frihetsberövad häktad för en kort tid kan förflyttas till en annan av polisens förvaringslokaler, om det gäller sådan permission som avses i 7 kap. 8 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Förflyttningen kan göras på grund av besök, permission eller av någon annan motsvarande orsak. När bestämmelsen tillämpas ska sådan underrättelse om förflyttning som avses i 3 kap. 7 § göras. Underrättelse mot den frihetsberövades vilja får dock inte göras utan särskilt skäl.

Enligt 5 punkten ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 3 kap. 8 § 2 mom. i häktningsslagen om närvaro vid domstol eller andra myndigheter. I 3 kap. 8 § 2 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreslås att om en häktad som är i ett fängelse kallas för att personligen höras hos någon annan myndighet än en domstol, kan den häktade för detta ändamål tillåtas avlägsna sig från fängelset för den tid som hörandet kräver. Denna tid får inte, inklusive restiden, överskrida 14 dygn, om inte grunden för hörandet eller någon annan motsvarande grund utgör ett särskilt vägande skäl till detta. I fråga om häktade som hålls i förvar i polisens förvaringslokaler tillämpas 5 punkten så att en frihetsberövad häktad kan tillåtas att avlägsna sig från polisens förvaringslokal t.ex. när den häktade ska höras som vittne. Bestämmelsen ska inte tillämpas på förflyttning av en häktad till polisens förvaringslokal på grund av att den häktade ska höras angående det brott för vilket han eller hon är häktad. När bestämmelsen tillämpas ska sådan underrättelse om förflyttning som avses i 3 kap. 7 § göras. Underrättelse mot den frihetsberövades vilja får dock inte göras utan särskilt skäl.

Enligt 6 punkten ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 8 kap. 1, 2, 2 a, 5 och 7 § i häktningsslagen om brevväxling och telefonsamtal. I 8 kap. i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreslås ändring av bestämmelserna i 1 § 1 mom. om brevväxling och granskning av postförsändelser, 2 § om läsning och kopiering av meddelanden, 2 a § om underrättelse om läsning och 7 § om avlyssning och inspelning av telefonsamtal. Det föreslås inte att 5 § i laghänvisningen ändras, men det är ändamålsenligt att hänvisa till den paragrafen eftersom bestämmelsen blir tillämplig även via hänvisningen i 2 a §.

I regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning (RP 45/2014) föreslås även att 8 kap. 4 och 8—10 § (förfarande vid granskning och kvarhållande, beslutanderätt och närmare bestämmelser) i häktningsslagen ändras och att det i kapitlet i fråga införs nya

7 a—7 c § om elektronisk kommunikation. Det är dock inte ändamålsenligt att hänvisa till dessa paragrafer, eftersom bestämmelser med motsvarande sakinhåll finns i 6 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Någon hänvisning till bestämmelserna om elektronisk kommunikation i häktningsslagen föreslås inte i denna lag. En häktads kontakter är i regel begränsade när den häktade är placerad i polisens förvaringslokal bl.a. av skäl som hänför sig till utredning av brott. Med beaktande av denna omständighet och att en häktad i regel inte för lång tid får hållas i polisens förvaringslokal, om det inte finns särskilt vägande skäl för detta (2 kap. 1 § 3 mom. i häktningsslagen), är det inte ändamålsenligt att föreskriva om häktades rätt till elektronisk kommunikation under den tid som den häktade är i polisens förvaringslokal.

I 8 kap. 1 § 1 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreslås för klarhetens skull att det införs att den häktades rätt till brevväxling endast gäller brevväxling per post. Det är ändamålsenligt att denna precisering även görs i denna lag. Ändringen innebär dock inte att polisinskrivningen inte får leverera ett brev som en häktad riktat till en annan häktad eller frihetsberövad direkt till honom eller henne utan anlitande av postväsendet och betalning av postavgift. Vid granskningen av brev som levereras som intern post iaktas bestämmelserna om granskning av brev.

I 8 kap. 2 § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreslås att det föreskrivs om läsning och kopiering av meddelanden. Enligt 1 mom. får brev, andra postförsändelser och meddelanden till eller från en häktad läsas, om det av någon grundad anledning som har samband med den häktades brottsliga bakgrund, den häktades uppförande under häktningstiden eller med försändelsen eller dess avsändare eller mottagare behövs för att säkerställa syftet med häktningen, förhindra eller utreda brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet. Ett beslut som berättigar till läsning får fattas för högst två veckor åt gången. Enligt 2 mom. ska den häktade anteckna sitt namn på brev, postförsändelser och medde-

landen som den häktade sänder till någon annan än en sådan tillsynsmyndighet som avses i 3 §, om inte den häktade personligen överlämnar dem direkt till fängelsets personal. Ett brev, en postförsändelse eller något annat meddelande som sänts av en häktad får öppnas för att ta reda på vem som är dess avsändare, om inte avsändaren kan utredas utan att brevet, postförsändelsen eller meddelandet öppnas. Brevet eller meddelandet får då inte läsas i större utsträckning än vad som behövs för att ta reda på vem som är dess avsändare. Enligt 3 mom. får brev, andra postförsändelser och meddelanden kopieras, om det vid läsningen av dem framgår att de sannolikt innehåller planer eller uppgifter som gäller 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är minst ett års fängelse eller ett straffbart försök till ett sådant brott, eller 2) straffbart bruk av narkotika. Hänvisningsbestämmelsen motsvarar den föreslagna bestämmelsen i 8 kap. 2 § i häktningsslagen med den skillnaden, att bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen tillämpas på behandlingen av häktade som är placerade i polisens förvaringslokal. I 2 mom. i nämnda paragraf hänvisas till 8 kap. 3 § i häktningsslagen, som i sak motsvarar 6 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Den förstnämnda paragrafen i häktningsslagen blir dock tillämplig genom hänvisningen. Nytt i de föreslagna bestämmelserna är att beslut om läsning av en häktads brev, postförsändelser, e-postmeddelanden eller andra meddelanden inte alltid måste fattas från fall till fall. Dessutom införs vissa av bestämmelserna i ordningsstadgorna för polisens förvaringslokaler på lagnivå, t.ex. de uppgifter som ska antecknas på ett brev från en häktad.

I 8 kap. 2 a § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreslås att det föreskrivs om underrättelse om läsning. Enligt 1 mom. ska om ett brev, en postförsändelse eller ett meddelande till eller från en häktad läses, den häktade utan dröjsmål underrättas om läsningen samt om grunden för läsningen. Underrättelsen om läsningen får uppskjutas om det behövs för att förhindra eller utreda brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet. Den häktade ska dock un-

derrättas om läsningen och dess grund inom två veckor från läsningen eller, om den häktade frigges tidigare än detta, senast då den häktade frigges, om inte något annat följer av annan lagstiftning. Enligt 2 mom. ska om ett brev efter läsningen kvarhålls på en sådan grund som avses i 5 §, iaktas det som bestäms i 5 § i fråga om underrättelsen. Sistnämnda 5 § i häktningsslagen blir tillämplig genom hänvisning när det gäller häktade som är i förvar hos polisen, trots att motsvarande bestämmelser i sak finns i 6 kap. 5 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

I 8 kap. 7 § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen föreslås ändringar i fråga om avlyssning och inspelning av telefonsamtal. Enligt 1 mom. får en häktads telefonsamtal avlyssnas och spelas in, om det av någon grundad anledning som har samband med den häktades brottsliga bakgrund, den häktades uppförande under häktningstiden eller med samtalets mottagare behövs för att förhindra eller utreda brott, avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset, säkerställa syftet med häktningen eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet. Enligt 2 mom. ska den häktade och den som den häktade står i telefonkontakt med underrättas om avlyssningen och inspelningen av samtalet innan åtgärden inleds. Enligt 3 mom. får samtal mellan den häktade och de tillsynsmyndigheter som avses i 3 § eller ombud som avses i 4 § inte avlyssnas eller spelas in. Om det vid avlyssningen av ett telefonsamtal framgår att det gäller en kontakt mellan den häktade och en person som avses ovan, ska avlyssningen avbrytas och inspelningen utplånas.

Nytt i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen är att samtalen får bandas i framtiden. Genom hänvisningen i 3 mom. blir även bestämmelserna i 8 kap. 3 och 4 § tillämpliga. I sistnämnda 4 § 2 mom. hänvisas till 5 kap. 1 § 1 eller 2 mom. i häktningsslagen, som i sak motsvarar 4 kap. 1 § 1 och 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

Enligt 7 punkten ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 9 kap. 2—7, 10 och 14 § i häktningsslagen om besök och kon-

takter utom fängelset. I kapitlets 1 § föreskrivs om besök, i 2 § om övervakade besök, i 3 § om besök av barn, i 4 § om besök av ombud, i 5 § om besök häktade och fångar emellan, i 6 § om avbrytande av besök, i 7 § om återkallande och förvägran av besök, i 10 § om kontakter via videolänk och i 14 § om permission av synnerligen viktigt skäl och permission under ledsagning.

I 9 kap. 2 § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen kan tillstånd för besök utan övervakning beviljas då det är fråga om besök av en nära anhörig till en häktad, någon annan närstående samt, om det finns skäl till det, även av någon annan person som är viktig för den häktade, om det är motiverat för bevarandet av den häktades kontakter eller av någon annan motsvarande orsak, om inte den häktades rätt till kontakter har begränsats med stöd av 4 kap. i tvångsmedelslagen. Förutsättning för att tillstånd till ett sådant besök ska beviljas är att besöket inte äventyrar säkerheten eller ordningen i fängelset eller den häktades eller någon annans säkerhet och att besöket inte stör verksamheten i fängelset.

Enligt 9 kap. 3 § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen kan en häktad beviljas tillstånd att ta emot besök av ett barn som är yngre än 15 år i ett rum som lämpar sig för detta, om besöket behövs för att upprätthålla kontakten mellan den häktade och barnet och besöket inte strider mot barnets bästa. Denna bestämmelse blir sällan tillämplig eftersom en häktad får placeras i en sådan förvaringslokal för häktade som administreras av polisen, om det är nödvändigt för att hålla den häktade avskild eller av säkerhetsskäl, eller om utredningen av brottet av särskilda skäl så kräver. I ett sådant fall har den häktades kontakter även begränsats med stöd av 4 kap. i tvångsmedelslagen. Tillämpningen av bestämmelsen kräver dessutom att det i förvaringslokalen finns ett utrymme som är lämpligt för besök av barn.

Enligt 9 kap. 4 § 1 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen har en häktad rätt att utan ogrundat dröjsmål ta emot besök av ett ombud som avses i 8 kap. 4 § utan att någon annan är närvarande vid besöket. Enligt 2 mom. får besöket övervakas om det är nödvändigt för att upprätt-

hålla ordningen eller säkerheten i fängelset eller om den häktade eller ombudet uttryckligen begär det. Övervakningen utförs genom synkontakt eller med hjälp av en teknisk anordning, så att samtalet mellan den häktade och ombudet inte hörs och inte upptas. Besöket kan vid behov också ordnas i ett rum där det finns konstruktionsmässiga hinder mellan den häktade och ombudet. Den häktade och ombudet ska underrättas om övervakningen av besöket innan övervakningen inleds. Enligt 3 mom. finns bestämmelser om anordnandet av besök med hjälp av en videolänk i 10 §.

Enligt 9 kap. 5 § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen kan en häktad beviljas tillstånd till ett övervakat besök av en annan häktad eller fånge som placerats i samma fängelse, om det är fråga om en nära anhörig till den häktade, någon annan närstående eller någon annan person som är viktig för den häktade och besöket är motiverat för bevarandet av den häktades kontakter eller av något annat viktigt skäl och den häktades rätt till kontakter inte har begränsats med stöd av 4 kap. i tvångsmedelslagen. En förutsättning för beviljande av ett sådant besök ska beviljas är att besöket inte äventyrar ordningen eller säkerheten i fängelset eller den häktades eller någon annans säkerhet. Med nära anhörig avses en sådan nära anhörig som avses i den föreslagna 1 kap. 5 a § i fängelselagen i regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning (RP 45/2014 rd). Enligt paragrafen avses med nära anhöriga en fånges make och syskon samt fångens släktingar i rätt upp- och nedstigande led. Med annan närstående avses fångens sambo eller någon annan person som fången bott tillsammans med före ankomsten till fängelset.

Enligt 9 kap. 6 § i det lagförslag som gäller ändring av häktningsslagen får ett besök avbrytas om det behövs för att förhindra ett brott eller upprätthålla ordningen eller säkerheten i fängelset. Våldsamt uppträdande kan t.ex. vara orsak till att ett besök avbryts. Upprätthållande av ordningen i fängelset blir aktuellt t.ex. i en situation där den häktade uppträder störande och fortsätter med sitt störande beteende i polisens förvaringslokal trots förbud.

Enligt 9 kap. 7 § 1 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktninglagen kan ett tillstånd till besök återkallas om förutsättningarna för beviljande av besöket inte längre uppfylls efter att beslutet fattats. Enligt 2 mom. kan ett besök förvägras om 1) besökaren inte kan legitimera sig på ett tillförlitligt sätt, 2) besökaren vägrar att underkasta sig säkerhetskontroll enligt 12 kap. 2 § eller kroppsvisitation enligt 12 kap. 3 §, 3) besökaren av yttre tecken att döma är berusad, 4) det finns grundad anledning att misstänka att besöket medför fara för ordningen eller säkerheten i fängelset eller den häktades eller någon annans säkerhet. Enligt 3 mom. kan besöket i de fall som avses i 2 mom. 1 punkten ordnas under sådan övervakning att besöket inte äventyrar ordningen eller säkerheten i fängelset.

För närvarande finns inga bestämmelser om återkallande av tillstånd till besök i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Återkallande av tillstånd till besök kommer i fråga i de fall som avses i 1 mom. närmast när det gäller övervakade besök och besök av barn, i sådana situationer där det på grundval av uppgifter som kommer fram efter att tillståndsbeslutet fattades finns skäl att misstänka att besöket t.ex. äventyrar säkerheten eller ordningen i polisens förvaringslokal. I 2 mom. är det fråga om förvägran av besök av engångsnatur, som kan bli aktuellt t.ex. om besökaren vägrar underkasta sig säkerhetskontroll eller kroppsvisitation. I 3 mom. föreskrivs om situationer när det vore orimligt att förvägra besöket, t.ex. då besökaren kommer långtifrån och det inte finns skäl att ifrågasätta den identitet som besökaren uppger även om han eller hon inte har något identitetsbevis eller något annat officiellt intyg över sin identitet med sig.

Enligt 9 kap. 8 § 1 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktninglagen kan om det har konstaterats att en besökare har medfört eller försökt medföra narkotika eller ämnen eller föremål som avses i 5 kap. 1 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller 2 mom. till ett fängelse, eller har konstaterats äventyra säkerheten eller allvarligt störa ordningen i fängelset, besökaren meddelas ett med hänsyn till omständigheterna skäligt, högst sex månaders förbud att besöka fängelset. Ett be-

söksförbud kan förlängas om det fortfarande behövs för att förhindra den verksamhet som ligger till grund för förbudet. Enligt 2 mom. kan ett besöksförbud omfatta ett förbud att träffa en viss häktad eller vissa häktade eller ett förbud mot tillträde till ett visst fängelse eller vissa fängelser. Enligt 3 mom. får besöksförbud inte meddelas en häktads nära anhöriga eller någon annan närstående som avses i 16 kap. 1 § 1 punkten eller den häktades ombud som avses i 8 kap. 4 §. Enligt 4 mom. ska beslut om besöksförbud ska vara skriftliga. Innan ett besöksförbud meddelas ska den häktade och i mån av möjlighet också besökaren höras.

Enligt 9 kap. 10 § 1 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktninglagen kan för en häktad ordnas möjlighet att stå i kontakt med en nära anhörig eller någon annan närstående via videolänk eller genom något annat lämpligt tekniskt kommunikationsmedel där deltagarna kan se och höra varandra. För bevarandet av den häktades kontakter eller av något annat viktigt skäl kan kontakt ordnas också med någon annan person som är viktig för den häktade. En förutsättning för detta är att den häktades rätt till kontakter inte har begränsats med stöd av 4 kap. i tvångsmedelslagen. Enligt 2 mom. tillämpas i fråga om övervakning och avbrytande av kontakter samt återkallande av tillstånd till kontakter vad som föreskrivs i 1 § 2 mom. samt 6 och 7 §. Enligt 3 mom. kan också besök av ett ombud på den häktades eller ombudets begäran ordnas via videolänk. I fråga om övervakning av besöket tillämpas vad som föreskrivs i 4 §.

Avsikten med bestämmelserna är att förbättra kontakterna med nära anhöriga och andra närstående som bor långt borta genom att häktade kan ges möjlighet att hålla kontakt med dem via en videolänk. Besök som ordnas via en videolänk varken ersätter eller minskar behovet av att bevilja tillstånd till oövervakade besök. Avsikten är i första hand att den häktade ska kunna hålla kontakt uttryckligen med sina nära anhöriga eller andra närstående. Av ett viktigt skäl ska den häktade emellertid kunna tillåtas hålla kontakt också med andra personer. Det är inte fråga om den häktades subjektiva rätt, utan användningen av videolänk kan begränsas av

att det inte i alla polishäkten finns möjlighet att använda sig av videolänk.

Enligt 9 kap. 14 § 1 mom. i det lagförslag som gäller ändring av häktninglagen kan en häktad beviljas tillstånd att under behövlig bevakning för en kort tid avlägsna sig från fängelset för att på finskt territorium besöka en svårt sjuk nära anhörig eller annan närstående och för att närvara vid en nära anhörigs eller annan närståendes begravning samt av något annat motsvarande synnerligen viktigt skäl. Enligt 2 mom. kan en häktad också beviljas tillstånd att under behövlig bevakning för en kort tid avlägsna sig från fängelset för att sköta ett brådskande och tvingande ärende.

För närvarande föreskrivs om tillstånd för en frihetsberövad häktad som hålls i förvar i polisens förvaringslokal att avlägsna sig av ett synnerligen viktigt skäl i 7 kap. 8 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Paragrafen i fråga motsvarar 9 kap. 9 § i den gällande häktninglagen. Nytt i den 14 § som laghänvisningen gäller är det 2 mom. som föreslås i den, i vilket det föreskrivs att en häktad ska kunna beviljas en kort permission under ledsagning också av andra synnerligen viktiga skäl än sådana som hänför sig enbart till hälsotillståndet hos en nära anhörig till den häktade enligt 1 mom. Enligt denna bestämmelse ska en häktad kunna beviljas tillstånd att under behövlig bevakning för en kort tid avlägsna sig från fängelset för att sköta ett brådskande och tvingande ärende. I praktiken innebär detta permission under ledsagning. En sådan permission ska t.ex. kunna beviljas för att den häktade ska kunna hämta viktiga saker från sin bostad. Chefen för förvaringslokalen beslutar om permissionen, liksom om permission enligt 1 mom. Ett beslut om att den häktade inte beviljas en permission som han eller hon ansökt om på grundval av paragrafens 2 mom. ska inte kunna överklagas. Däremot ska den häktade kunna begära omprövning av ett sådant beslut som avses i 1 mom.

Enligt 8 punkten ska vid verkställighet av häktning i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas 11 kap. 7 § 3 mom. i häktninglagen om kontroll av drogfrihet. Enligt momentet är ett villkor för oövervakade besök, besök av barn och placering

ing på en kontraktsavdelning att den häktade på begäran lämnar urin-, saliv- eller utandningsprov. Hänvisningen är behövlig eftersom kontroll av drogfrihet ska vara möjlig som villkor även för besök av barn. I detta sammanhang ska ett drogtest dock inte kunna begäras för något annat syfte än för avgörande av det aktuella tillståndsärendet. I fråga om polisens förvaringslokaler tillämpas inte punkten om placering på kontraktsavdelning. I och med hänvisningen tillämpas därmed inte 9 kap. 6 § 2 mom. om kontroll av drogfrihet i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen på en häktad som hålls i förvar i polisens förvaringslokaler. När det gäller kontrollen av drogfrihet i övrigt i fråga om häktade som hålls i förvar i polisens förvaringslokaler tillämpas bestämmelserna i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

4 §. Beslutanderätt för chefen för förvaringslokalen. Detta är en ny paragraf i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. I den föreskrivs om beslutanderätten för chefen för förvaringslokalen eller den anställningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare i de frågor som avses i 13 kap. Den anställningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare kan framgå t.ex. av polisinspektionens arbetsordning eller av någon annan motsvarande administrativ handling.

Enligt 1 mom. 1 punkten ingår i beslutanderätten för chefen för förvaringslokalen eller den anställningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare att besluta om kortvarig förflyttning av en häktad i de fall som avses i 3 § 4 punkten. Före beslutet om förflyttning fattas ska undersökningsledaren höras t.ex. om det är möjligt att ens för en kort tid förflytta den häktade om vägande skäl som har samband med utredningen hindrar det.

Enligt 1 mom. 2 punkten ingår i beslutanderätten för chefen för förvaringslokalen eller den anställningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare att besluta om huruvida en häktad ska tillåtas bli hörd hos en annan myndighet än en domstol i de fall som avses i 3 § 5 punkten.

Enligt 1 mom. 3 punkten beslutar chefen för förvaringslokalen eller den anställnings-

berättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 8 kap. 2 § 1 mom. i häktningsslagen, om utredning av avsändaren med stöd av 2 § 2 mom., om kopiering med stöd av 3 mom., om att underrätta den häktade om sådan läsning som avses i 8 kap. 2 a § 1 mom., om sådant kvarhållande av försändelser eller meddelanden som avses i 5 § samt sådan avlyssning och inspelning av telefonsamtal med avses i 7 § i häktningsslagen. Befogenheten att fatta beslut anknyter i huvudsak till beslutsfattande i de frågor som avses i 3 § 6 punkten.

Enligt 1 mom. 4 punkten beslutar chefen för förvaringslokalen eller den anhållningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare om i 9 kap. i häktningsslagen avsett oövervakat besök, besök av ombud, besök av barn, besök häktade emellan, kontakter via videolänk och återkallande av tillstånd till besök eller kontakter. Befogenheten att fatta beslut anknyter i huvudsak till beslutsfattande i de frågor som avses i 3 § 7 punkten.

Enligt 1 mom. 5 punkten beslutar chefen för förvaringslokalen eller den anhållningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare om permission. Befogenheten att fatta beslut anknyter i huvudsak till beslutsfattande i de frågor som avses i 3 § 7 punkten.

Enligt 2 mom. beslutar om den kontroll av en häktads drogfrihet som avses i 3 § 8 punkten chefen för förvaringslokalen eller den anhållningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare eller, om saken inte tål uppskov, en polisman.

Enligt 3 mom. iaktas i fråga om beslutanderätten för chefen för förvaringslokalen i övrigt vad som föreskrivs i denna lag. Detta är en informativ bestämmelse.

5 §. Beslutanderätt för polisen och väktare. Detta är en ny paragraf i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. I den föreskrivs om beslutanderätten för polisen och väktare i de frågor som avses i 13 kap.

Enligt 1 mom. beslutar en polisman eller en väktare om sådant avbrytande av besök som avses i 9 kap. 6 § i häktningsslagen. Med besök avses i bestämmelsen sådana besök som

avses i 3 § 7 punkten. Orsakerna till denna komplettering har behandlats i den allmänna motiveringen.

Enligt 2 mom. iaktas i fråga om beslutanderätten för polisen och väktare i övrigt vad som föreskrivs i denna lag. Bestämmelsen är informativ.

6 §. Ändringssökande. Utgångspunkten är att det inte ska vara möjligt att besvara sig över ett beslut direkt hos förvaltningsdomstolen, utan att den häktade ska kunna begära omprövning av beslutet hos polischefen för polismyndigheten. Först det beslut som fattas med anledning av omprövningsbegäran ska kunna överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. I fråga om processen för sökande av ändring iaktas bestämmelserna i 17 kap., vilket framgår av hänvisningsbestämmelsen i 7 §.

Enligt 1 mom. får en häktad begära omprövning av eller anföra besvär över ett beslut som fattats med stöd av 3 eller 4 §, om inte sökande av ändring är förbjudet med stöd av 2 mom.

I 2 mom. föreskrivs om beslut som inte får överklagas genom omprövning eller genom besvär. Enligt momentet får en häktad inte begära omprövning av eller anföra besvär över en polisinrättnings beslut som gäller 1) placering av honom eller henne (3 § 3 punkten), 2) kortvarig förflyttning av honom eller henne (4 § 1 punkten), 3) tillåtelse till att han eller hon ska höras hos en annan myndighet än en domstol (4 § 2 punkten), 4) läsning och kopiering av hans eller hennes brev, andra postförsändelser eller meddelanden som avses i 8 kap. 2 § i häktningsslagen (4 § 3 punkten), 5) avlyssning av och inspelning av en hans eller hennes telefonsamtal (4 § 3 punkten), 6) sådant tillstånd till besök och kontakter som avses i 9 kap. 2, 3, 5 eller 10 § eller sådan permission som avses i 9 kap. 14 § 2 mom. i häktningsslagen (4 § 4 och 5 punkterna).

I 2 mom. 1—3 punkterna förbjuds sökande av ändring i fråga om placering och kortvarig förflyttning av en häktad och tillåtelse till att en häktad ska höras hos en annan myndighet än en domstol. När beslutet om placering av en häktad fattas har myndigheterna omfattande prövningsrätt då de fattar beslut om placeringen och t.ex. beläggningsgraden i po-

lisens förvaringslokaler och säkerhetsaspekterna ska beaktas vid prövningen. Eftersom det är fråga om ändamålsenlighetsprövning, ska det inte vara möjligt att överklaga beslut som gäller placering. Det är heller inte fråga om en sådan rättighet för den häktade för vilken det med stöd av 21 § i grundlagen krävs rätt att söka ändring.

Beslut om förflyttning jämställs med beslut om placering och på de grunder som ovan anförts för förbud mot överklagande av beslut om placering ska också beslut om förflyttning av en häktad omfattas av förbudet, till den del det är fråga om förflyttningar mellan anstalter av samma karaktär eller förflyttning från ett slutet fängelse till en öppen anstalt.

I 2 mom. 4 och 5 punkten förbjuds sökande av ändring i fråga om läsning och kopiering av brev, andra postförsändelser eller meddelanden samt avlyssning av och inspelning av en häktads telefonsamtal. Övervakningen av häktades brevväxling och användning av telefon ger myndigheterna omfattande prövningsrätt, där säkerhetsaspekter är av stor betydelse. Av denna orsak föreslås ett förbud mot överklagande av dessa beslut.

I 2 mom. 6 punkten förbjuds sökande av ändring i fråga om besök och kontakter enligt 9 kap. 2, 3, 5 eller 10 § och permission enligt 9 kap. 14 § 2 mom. i häktningsslagen. Förbudet omfattar beslut om oövervakade besök, besök av barn, besök fångar emellan och kontakter via en videolänk. Det är fråga om förmåner beträffande vilka myndigheterna har omfattande prövningsrätt och som inte kan betraktas som sådana rättigheter för en häktad att besluten borde kunna överklagas. Inte heller permission kan anses vara en sådan rättighet för en häktad att det är motiverat att beslutet om permission ska kunna överklagas.

7 §. Förfarande vid ändringssökande. Enligt paragrafen tillämpas på sökande av ändring i övrigt bestämmelserna i 17 kap. i denna lag. Detta är en informativ paragraf.

8 §. Närmare bestämmelser. I paragrafen föreslås ett bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser i fråga om de bestämmelser som avses i 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Denna paragraf är ny.

Enligt paragrafen får genom förordning av statsrådet närmare bestämmelser utfärdas om det som avses i detta kapitel med förfarande vid förflyttning av häktade (3 § 4 och 5 punkterna), förfarande vid granskning, läsning, kopiering och kvarhållande av brev (3 § 6 punkten), avlyssning och inspelning av telefonsamtal, permission, besöksförbud och innehållet i det samt om ordnandet av övervakningen av besök (3 § 7 punkten).

2 Närmare bestämmelser

I 13 kap. 8 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen ska ingå ett bemyndigande om att det genom förordning av statsrådet får utfärdas närmare bestämmelser om förfarandet vid förflyttning av häktade, granskning, läsning, kopiering och kvarhållande av brev, avlyssning och inspelning av telefonsamtal, permission, besöksförbud och innehållet i det samt ordnandet av övervakningen av besök.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft samtidigt med lagarna i regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning RP 45/2014 rd, dvs. vid ingången av mars 2015.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Genom lagförslaget förbättras rättsskyddet för häktade som hålls i förvar hos polisen och de oklarheter som framkommit vid tillämpningen av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen preciseras. Genom hänvisningen i 13 kap. 3 § 1 punkten i lagförslaget till 1 kap. 2 § 3 mom. i häktningsslagen om när häktning upphör förbättras den häktades rättsskydd. När domstolen beslutar att frige en häktad, får den häktade av statens medel ersättning för kostnaderna för resan till sin hem- eller boningsort i Finland. Med den häktades samtycke kan han eller hon transporteras till fängelset för att hämta sin egendom.

I lagförslaget finns vissa bestämmelser genom vilka häktades grundläggande fri- och

rättigheter begränsas. Förslaget har beröringspunkter med skyddet för förtroligt meddelande, skyddet för privatlivet, den personliga integriteten och egendomsskyddet.

Brevväxling, telefonsamtal och besök. Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen kan genom lag bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga under frihetsberövande. Hänvisningen i 13 kap. 3 § 6 punkten i lagförslaget till 8 kap. 2 § i häktningsslagen om brevväxling innebär bl.a. att ett beslut om läsning får fattas för högst två veckor åt gången då de exakta krav som ställs i lagen uppfylls. Genom förslaget strävar man efter att precisera den rådande snäva tolkning enligt vilken ett beslut om läsning ska fattas separat för varje brev, vilket har gjort beslutsfattandet problematiskt och mycket tids- och resurskrävande. Även om ett beslut om läsning får fattas för högst två veckor åt gången, ska bedömningen av läsbehovet ändå grunda sig på en orsak som kan hänföras till en enskild häktad eller en enskild avsändare eller mottagare. På så sätt begränsas skyddet för förtroliga meddelanden endast så mycket som det i varje enskilt fall är nödvändigt. Tröskeln för att läsa ett brev ändras inte, så den är fortfarande hög och åtgärdens stränghet bör vara proportionerlig (GrUU 59/2006 rd).

För att man i praktiken ska veta vilken häktad som skickat ett brev, måste den häktade anteckna sitt namn på kuvertet. Grundlagsutskottet har ansett (GrUU 6/2012 rd, GrUU 67/2010 rd) att sådana identifieringsuppgifter inte ingår i kärnområdet för den grundläggande fri- och rättigheten för sekretess i fråga om förtroliga meddelanden. Om avsändarens namn inte står på kuvertet, får det öppnas för att ta reda på avsändaren. I lagen finns ett uttryckligt förbud mot att läsa brevet i större utsträckning än vad som behövs för att ta reda på vem som är dess avsändare. De häktades kontakter med tillsynsmyndigheter och tillsynsorgan samt ombud omfattas fortfarande av ett särskilt effektivt skydd.

Hänvisningen i 13 kap. 3 § 6 punkten i lagförslaget till 8 kap. 7 § i häktningsslagen om telefonsamtal innebär med tanke på bestämmelserna om avlyssning av telefonsamtal att inspelning av telefonsamtal kan göras på samma grunder som avlyssning av telefon-

samtal. Samtidigt preciseras förutsättningarna för avlyssning och inspelning i lagen. Förslaget innebär ett litet ytterligare ingrepp i skyddet för förtroliga meddelanden. Det är inte fråga om att den häktade och samtalsparten blir övervakade utan att veta om det, eftersom avlyssning och inspelning av samtal alltid ska meddelas till telefonsamtalets bägge parter på förhand.

Bestämmelserna om häktades besök preciseras genom en laghänvisning till bestämmelserna om besök i 9 kap. 2—7, 10 och 14 § i häktningsslagen. I lagen föreslås särskilda bestämmelser om olika typer av besök och övervakningen av dessa, vilka förbättrar de häktades familjeliv och skyddet för privatlivet.

Ändringssökande. Genom de föreslagna bestämmelserna uppfylls kravet i 21 § i grundlagen på att reglera behandlingen av de häktade som hålls i förvar hos polisen i huvudsak på samma sätt som i regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning (RP 45/2014 rd). I enlighet med vad som har konstaterats tidigare utvärderas på ett övergripande plan behoven av ändringar i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen i det lagstiftningsprojekt (SM012:00/2014) som tillsattes vid inrikesministeriet den 17 april 2014. Detta gäller även bestämmelser om rättelseförfarande i fråga om samtliga frihetsberövade.

Rättelseförfarande är ett rättsmedel som i konstitutionellt hänseende är betydande när det gäller att garantera god förvaltning i enlighet med nämnda 21 § i grundlagen. De föreslagna förbuden mot sökande av ändring innebär ett ingripande i den rätt att söka ändring som tryggas i 21 § i grundlagen. Dessutom gäller vissa av förbuden beslut med vilka andra grundläggande fri- och rättigheter begränsas.

Den föreslagna förteckningen över förbud mot sökande av ändring uppfyller kravet på att bestämmelserna ska vara på lagnivå. En sådan regleringsform uppfyller också kravet på exakta begränsningar. Man har strävat efter att göra förteckningen över de beslut som omfattas av förbudet att söka ändring heltäckande, så att det ska uppstå få oklarheter och att sökande av ändring som grundar sig

direkt på grundlagen därmed ska göras i undantagsfall.

En bestämmelse om vilka beslut som omfattas av ett förbud mot sökande av ändring kan anses nödvändig för att gränserna för ändringssökande inte ska bli oklara. När en förteckning över de beslut som omfattas av förbud mot sökande av ändring dessutom tas in i lag, begränsas ändringssökande som grundar sig direkt på grundlagen till eventuella enskilda tolkningsfrågor. Bestämmelserna om förbud mot att söka ändring följer det krav som grundlagsutskottet har framfört och enligt vilket förbudet att söka ändring inte får följa endast indirekt av oklarheter i lagstiftningen. Om en exakt bestämmelse om förbud mot sökande av ändring saknas, blir systemet också mångtydigare, vilket försvagar fångarnas och de häktades rättsskydd.

Förbuden mot sökande av ändring kan också anses överensstämma med kravet på proportionalitet, eftersom de inte inbegriper sådana djupgående, exceptionella eller summa-

riska begränsningar av det krav på rättsskydd som avses i 21 § i grundlagen. Bland de beslut som ingår i bestämmelsen om förbud mot sökande av ändring finns inte heller sådana beslut, genom vilka man ingriper i kärnområdet för häktades grundläggande fri- och rättigheter. Inte heller i internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna finns något absolut krav på att alla förvaltningsbeslut ska omfattas av rätten att söka ändring.

Med stöd av vad som anförts ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning (RP 45/2014 rd) samtidigt behandlas av riksdagen och i samband med den de frågor om grundläggande fri- och rättigheter som berör denna proposition, behöver inte grundlagsutskottets utlåtande om lagstiftningsordningen skaffas.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) 13 kap. 3 § och fogas till 13 kap. nya 4—8 § som följer:

13 kap.

Specialbestämmelser om häktade

3 §

Tillämpning av häktninglagen

Vid verkställighet av häktning ska i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas häktningens lagens

- 1) 1 kap. 2 § 3 mom. om när häktning upp-
hör,
- 2) 1 kap. 3 § om syftet med häktning,
- 3) 2 kap. 1 § om placeringen av den häkta-
de,
- 4) 3 kap. 6 a § om kortvarig förflyttning av
häktade,
- 5) 3 kap. 8 § 2 mom. om närvaro vid dom-
stol eller andra myndigheter,
- 6) 8 kap. 1, 2, 2 a, 5 och 7 § om brevväx-
ling och telefonsamtal,
- 7) 9 kap. 2—7, 10 och 14 § om besök och
kontakter utom fängelset,
- 8) 11 kap. 7 § 3 mom. om kontroll av drog-
frihet.

4 §

Beslutanderätt för chefen för förvaringsloka- len

Chefen för förvaringslokalen eller den an-
hållningsberättigade tjänsteman som förord-
nats till chefens ställföreträdare beslutar om

- 1) kortvarig förflyttning av en häktad efter
att ha hört undersökningsledaren,

2) huruvida en häktad ska tillåtas bli hörd
hos en annan myndighet än en domstol,

3) läsning av brev, andra postförsändelser
eller meddelanden med stöd av 8 kap. 2 § 1
mom. i häktningens lag, utredning av avsän-
daren med stöd av 8 kap. 2 § 2 mom. i den
lagen, kopiering med stöd av 8 kap. 2 § 3
mom. i samma lag och om att underrätta den
häktade om sådan läsning som avses i 8 kap.
2 a § 1 mom. i häktningens lag, sådant kvar-
hållande av försändelser eller meddelanden
som avses i 8 kap. 5 § i den lagen samt sådan
avlyssning och inspelning av telefonsamtal
som avses i 8 kap. 7 § i samma lag,

4) i 9 kap. i häktningens lag avsett oöverva-
kat besök, besök av ombud, besök av barn,
besök häktade emellan, kontakter via video-
länk och återkallande av tillstånd till besök
eller kontakter,

5) permission.

Om den kontroll av en häktads drogfrihet
som avses i 3 § 8 punkten beslutar chefen för
förvaringslokalen eller den anhållningsberät-
tigade tjänsteman som förordnats till chefens
ställföreträdare eller, om saken inte tål upp-
skov, en polisman.

I fråga om beslutanderätten för chefen för
förvaringslokalen iakttas i övrigt vad som fö-
reskrivs i denna lag.

5 §

Beslutanderätt för polisen och väktare

En polisman eller en väktare beslutar om
sådan avbrytande av besök som avses i 9
kap. 6 § i häktningens lag.

I fråga om beslutanderätten för polisen och väktare iakttas i övrigt vad som föreskrivs i denna lag.

6 §

Ändringssökande

En häktad får begära omprövning av eller anföra besvär över ett sådant beslut som fattats med stöd av 3 eller 4 §, om inte sökande av ändring är förbjudet med stöd av 2 mom.

En häktad får inte begära omprövning av eller anföra besvär över en polisinrättningsbeslut som gäller

- 1) placering av honom eller henne,
- 2) kortvarig förflyttning av honom eller henne,
- 3) tillåtelse till att han eller hon ska höras hos en annan myndighet än en domstol,
- 4) läsning och kopiering av hans eller hennes brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 8 kap. 2 § i häktningsslagen,
- 5) avlyssning av och inspelning av hans eller hennes telefonsamtal,
- 6) tillstånd till sådana besök eller kontakter som avses i 9 kap. 2, 3, 5 eller 10 § och sådan permission som avses i 9 kap. 14 § 2 mom. i häktningsslagen.

Helsingfors den 8 januari 2015

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

7 §

Förfarande vid ändringssökande

På sökande av ändring tillämpas i övrigt bestämmelserna i 17 kap. i denna lag.

8 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om förfarandet enligt detta kapitel vid förflyttning av häktade, granskning, läsning, kopiering och kvarhållande av brev, avlyssning och inspelning av telefonsamtal, permission, besöksförbud och innehållet i det samt ordnandet av övervakningen av besök får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På verkställighet av beslut som gäller bemötandet av en häktad tillämpas de bestämmelser som gällde när beslutet fattades.

På behandlingen av begäranden om omprövning och besvär som är anhängiga när denna lag träder i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Bestämmelserna i denna lag ska dock tillämpas när ändring söks i sådana beslut av förvaltningsdomstolen som har fattats efter lagens ikraftträdande.

Arbetsminister *Lauri Ihalainen*

Lag**om ändring av 13 kap. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) 13 kap. 3 § och
fogas till 13 kap. nya 4—8 § som följer:

Gällande lydelse

13 kap.

Specialbestämmelser om häktade

3 §

Tillämpning av häktningslagen

På behandlingen av häktade tillämpas vad som föreskrivs om syftet med häktning i 1 kap. 3 § i häktningslagen och placering av de häktade i 2 kap. 1 § i samma lag.

Föreslagen lydelse

13 kap.

Specialbestämmelser om häktade

3 §

Tillämpning av häktningslagen

Vid verkställighet av häktning ska i fråga om sådana häktade som hålls i förvar hos polisen tillämpas häktningslagens

- 1) 1 kap. 2 § 3 mom. om när häktning upphör,
- 2) 1 kap. 3 § om syftet med häktning,
- 3) 2 kap. 1 § om placeringen av den häktade,
- 4) 3 kap. 6 a § om kortvarig förflyttning av häktade,
- 5) 3 kap. 8 § 2 mom. om närvaro vid domstol eller andra myndigheter,
- 6) 8 kap. 1, 2, 2 a, 5 och 7 § om brevväxling och telefonsamtal,
- 7) 9 kap. 2—7, 10 och 14 § om besök och kontakter utom fängelset,
- 8) 11 kap. 7 § 3 mom. om kontroll av drogfrihet.

4 §

Beslutanderätt för chefen för förvaringslokalen

Chefen för förvaringslokalen eller den an-

hållningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare beslutar om

1) kortvarig förflyttning av en häktad efter att ha hört undersökningsledaren,

2) huruvida en häktad ska tillåtas bli hörd hos en annan myndighet än en domstol,

3) läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 8 kap. 2 § 1 mom. i häktningsslagen, utredning av avsändaren med stöd av 8 kap. 2 § 2 mom. i den lagen, kopiering med stöd av 8 kap. 2 § 3 mom. i samma lag och om att underrätta den häktade om sådan läsning som avses i 8 kap. 2 a § 1 mom. i häktningsslagen, sådant kvarhållande av försändelser eller meddelanden som avses i 8 kap. 5 § i den lagen samt sådan avlyssning och inspelning av telefonsamtal som avses i 8 kap. 7 § i samma lag,

4) i 9 kap. i häktningsslagen avsett oövervakat besök, besök av ombud, besök av barn, besök häktade emellan, kontakter via videolänk och återkallande av tillstånd till besök eller kontakter,

5) permission.

Om den kontroll av en häktads drogfrihet som avses i 3 § 8 punkten beslutar chefen för förvaringslokalen eller den anhållningsberättigade tjänsteman som förordnats till chefens ställföreträdare eller, om saken inte tål uppskov, en polisman.

I fråga om beslutanderätten för chefen för förvaringslokalen iaktas i övrigt vad som föreskrivs i denna lag.

5 §

Beslutanderätt för polisen och väktare

En polisman eller en väktare beslutar om sådant avbrytande av besök som avses i 9 kap. 6 § i häktningsslagen.

I fråga om beslutanderätten för polisen och väktare iaktas i övrigt vad som föreskrivs i denna lag.

6 §

Ändringssökande

En häktad får begära omprövning av eller anföra besvär över ett sådant beslut som fat-

tats med stöd av 3 eller 4 §, om inte sökande av ändring är förbjudet med stöd av 2 mom.

En häktad får inte begära omprövning av eller anföra besvär över en polisinrättnings beslut som gäller

- 1) placering av honom eller henne,
- 2) kortvarig förflyttning av honom eller henne,
- 3) tillåtelse till att han eller hon ska höras hos en annan myndighet än en domstol,
- 4) läsning och kopiering av hans eller hennes brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 8 kap. 2 § i häktningsslagen,
- 5) avlyssning av och inspelning av hans eller hennes telefonsamtal,
- 6) tillstånd till sådana besök eller kontakter som avses i 9 kap. 2, 3, 5 eller 10 § och sådan permission som avses i 9 kap. 14 § 2 mom. i häktningsslagen.

7 §

Förfarande vid ändringsökande

På sökande av ändring tillämpas i övrigt bestämmelserna i 17 kap. i denna lag.

8 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om förfarandet enligt detta kapitel vid förflyttning av häktade, granskning, läsning, kopiering och kvarhållande av brev, avlyssning och inspelning av telefonsamtal, permission, besöksförbud och innehållet i det samt ordnandet av övervakningen av besök får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 20 .